Hukuk Bölümü 2011/247 E. , 2012/102 K.

- **YAPILAN TAHSILAT IŞLEMININ IPTALI ILE FATURADA YER ALAN ZAMLI KONAKLAMA ÜCRETININ IADESI HK**
  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 14

"İçtihat Metni"

Davacı : Türk Hava Yolları A.O.

Vekilleri : Av. M.Ş. – Av. H. S.D.

Karış Taraf : Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü

Vekili : Av. O.K.

O L A Y : Davacı şirket vekili dava dilekçesinde, davalı idarenin hava limanı ve havaalanlarında uçakların konma ve konaklaması ile ilgili olarak tek yanlı iradesi ile 2009 yılı Tarifesinde "Uluslararası Konma ve Konaklama Tarifesi" ile "İç Hat Konma ve Konaklama Tarifesi" başlıkları altında düzenlemeler getirerek, tüm yerli ve yabancı hava yollarından Zamlı Konaklama Ücreti (slot cezası) adı altında hukuka aykırı tahsilat yaptığını; bu tahsilatın ne Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunla ne de Türk Sivil Havacılık Kanununda yeri olduğunu; dünyada hiçbir havaalanında bu tür bir uygulamanın bulunmadığını; Devlet Hava Meydanları İşletmesinin aksaklıkları tespit edip gidermediği sürece hava yollarından kaynaklanmayan sebeplerle meydana gelen gecikmeler için "Zamlı Konaklama Ücreti" adı altında fahiş idari para cezaları tahsil etmesinin hukuka aykırı olduğunu; operasyon günü gerçekleşen tek bir seferden varış ya da kalkış saatinde yaşanan 20-30 dakikalık sapmanın, konaklama ücretinin yanında ek olarak konaklamaya tabi tutulmak için yeterli görüldüğünü; hiçbir slot uyumsuzluklarının olmadığını; Devlet Hava Meydanları İşletmesi tarafından, slota uygun iniş kalkış yapılmaması halinde, havayollarınca ek bir hizmet verilmediğinden havayollarına zamlı ücret tarifesi adı altında ceza uygulanmasını gerektirecek bir sebebinde bulunmadığını; düzenlemenin ücret olarak da değerlendirilse, ceza olarak da değerlendirilse tamamıyla hukuka aykırı olduğunu öne sürerek, davalı idarenin 2009 yılı Uluslararası/İçhat Konma ve Konaklama Tarifelerindeki Zamlı Konaklama Ücreti/Pist ve Parklama Cezası (Slot Cezası) düzenlemelerine istinaden yapılan tahsilat işleminin iptali ile Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünce düzenlenen 1.7.2009 gün ve AI09-010813 numaralı faturada yer alan 2.400,00 TL zamlı konaklama ücretinin ödeme tarihinden itibaren 6183 sayılı Yasaya göre işleyecek gecikme faizi ile birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü vekilinin savunma dilekçesinde, iç hat ve dış hat ücret tarifelerinde yer alan Zamlı Konaklama Ücretinin Konma ve Konaklamanın Hava Yolu Şirketlerince alınan slot saatleri (iniş-kalkış saatleri) içersinde yapılmamasından kaynaklanan zamlı ücret uygulaması olduğu; slot uygulamasında en büyük aksaklığın sebebinin iddia edildiği gibi meydan kapasitesinin yeterli olmamasının değil, hava yolu kuruluşlarının tamamının aynı saatte uçma istekleri sonucu kapasitenin belirli saatlerde sıkışması, diğer saatlerde ise boş olması olduğu; bu durumun da uçuş güvenliği riskini oraya koyduğu; ülkemizde havacılık ve buna bağlı diğer sektörlerin gelişiminin desteklenmesi ve uçuş operasyonundaki hızlılığın sağlanması bakımından, uçakların ilk iki saatlik konaklaması için ücret alınmadığı; ülke ekonomisine olumsuz etki yapmasının önüne geçilmesi bakımından da mecburen slotsuz veya slotuna uygun olmayan uçakların geri çevrilmesi yerine inişine izin verildiği ve zamlı konaklama ücreti alındığı; zamlı konaklama ücretinin bir cezai müeyyide değil verilen hizmetlerin bir karşılığı olarak alındığı; slotuna uygun gelmeyen bir uçağın tüm hava trafiğini riske ettiği gibi çalışan personelinde iş yükünü arttırdığı; hava trafik hizmetlerinin sağlanmasında esas olanın uçuş emniyetinin riske edilmemesi, can ve mal güvenliğinin korunması ile düzenli bir hava trafiğinin akışının sürdürülmesi ilkelerine uygun hareket edilmesi olduğu önesürülerek davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

ANKARA 10. İDARE MAHKEMESİ: 29.12.2009 gün ve E:2009/1670, K:2009/2399 sayı ile, slot uygulamasının, hava trafiği yoğun olan hava alanlarının kapasitelerinin en verimli şekilde kullanılmasını temin etmek amacıyla, önceden belirlenmiş zaman dilimlerindeki uçuş taleplerinin değerlendirilerek, talep edilen veya talebe müsait en yakın iniş-kalkış seferi için havaalanı olanaklarının kullanımı hakkını ifade ettiği, zamlı konaklama ücreti uygulaması ise, slot dahilinde iniş-kalkış yapılmaması halinde, slot almayan veya slotuna uymayan uçaklara, hava trafiği yoğun olan hava alanlarının kapasitelerinin en verimli şekilde kullanılmasını temin etme amacıyla slot almayı ve slotuna uymayı teşvik eden bir önlem niteliğinde olup; ceza olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı gibi, havayolu şirketine verilen ek bir hizmetin karşılığının da olmadığı, idarece kamu gücü kullanılarak tesis edilmiş bir işlem niteliğinde olmayan dava konusu tahsilat işleminin, idare mahkemelerinde yargısal denetime tabi tutulmasının olanaklı olmadığı, diğer taraftan, dava konusu zamlı konaklama ücretinin, Konaklama Tarifesi uyarınca hesaplanmış olmasının da, tarifenin uygulanmasına ilişkin olarak tesis edilen tüm işlemlerin tamamının yargısal denetiminin, idari yargının görev alanına girmesi sonucunu doğurmayacağı, buna göre uyuşmazlığın görev ve çözümünün adli yargı yerine ait olduğu, nitekim, Danıştay Onuncu Dairesi'nin 11.2.2009 gün ve E:2008/169, K:2009/979 sayılı kararının da bu yönde bulunduğu gerekçesiyle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 15. maddesinin 1-a bendi uyarınca davanın görev yönünden reddine karar vermiş, bu karar Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 28.10.2010 gün ve E:2010/5839, K:2010/7502 sayılı kararıyla onanarak kesinleşmiştir.

Davacı Türk Hava Yolları A.O. vekili bu kez aynı istemle adli yargı yerinde dava açmış ve davanın çözümünde idari yargı yeri görevli olduğundan görevsizlik kararı verilmesini talep etmiştir.

BAKIRKÖY 4. SULH HUKUK MAHKEMESİ: 22.3.2011 gün ve E:2010/1296, K:2011/269 sayı ile, HUMK.nun 7. maddesinin 1. fıkrasında "diğer bir mahkeme yahut idari makam veya yargı merciinin görevine giren bir dava veya iş kendisine arz olunan mahkeme, duruşma yapmadan görevsizlik kararı verebileceği gibi davanın her safhasında kendiliğinden görevli olmadığına da karar verir" hususunun düzenlendiği, hal böyle olunca: Davada HUMK.nun 7. maddesinde anılan "İdari Makamların" görevli olduğu gerekçesi ile dava dilekçesinin görev nedeni ile reddine karar vermek gerektiği gerekçesiyle; HUMK.nun 7. maddesine göre davada idare mahkemesi görevli olduğundan dava dilekçesinin görev yönünden reddine, karar vermiş, bu karar taraflarca temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Sedat ÇELENLİOĞLU ve Ayhan AKARSU'nun katılımlarıyla yapılan 21.5.2012 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasanın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; adli ve idari yargı yerleri arasında anılan Yasanın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, adli yargı dosyasının davacı

vekilinin istemi üzerine son görevsizlik kararını veren Mahkemece 15. maddede belirtilen hükmün aksine, önceki görevsizlik kararına ilişkin dava dosyası temin edilmeden gönderildiği görülmekte ise de; Başkanlıkça idari yargı dosyasının da ilgili Mahkemesinden getirtildiği ve sonuçta usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mehmet BAYHAN ile Danıştay Savcısı Mehmet AKKAYA'nın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davalı idarenin 2009 yılı Uluslararası İç Hat Konma ve Konaklama Ticari Faaliyetlerindeki zamlı konaklama ücreti pist ve parklama cezası (slot cezası) düzenlemelerine istinaden davacı şirketten yapılan tahsilat işleminin iptali ile, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünce düzenlenen 1.7.2009 gün ve 10813 numaralı faturada yer alan 2.400,00 TL zamlı konaklama ücretinin ödeme tarihinden itibaren işleyecek gecikme faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

1933 yılından bu yana değişik isim ve statülerle hizmetlerini yürüten, 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Ana Statüsü çerçevesinde 1984 yılından itibaren faaliyetlerini Kamu İktisadi Tesebbüsü olarak sürdüren, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk, sorumluluğu sermayesi ile sınırlı, Ulaştırma Bakanlığı ile ilgili ve hizmetleri imtiyaz sayılan bir Kamu İktisadi Kuruluşu(KİK) olan davalı Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün amaç ve faaliyetleri, Kuruluşun Ana Statüsü'nde; "Sivil Havacılık faaliyetlerinin gereği olan, hava taşımacılığı, hava alanlarının işletilmesi, meydan yer hizmetlerinin yapılması, hava trafik kontrol hizmetlerinin ifası, seyrüsefer sistem ve kolaylıklarının kurulması ve işletilmesi, bu faaliyetler ile ilgili diğer tesis ve sistemlerinin kurulması, işletilmesi ve modern havacılık düzeyine çıkarılmasını sağlamak…" şeklinde belirlenmiştir.

2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununun "Ücret Tarifeleri" başlıklı 37. maddesinde, Havaalanlarının kullanılması ve tesislerinden faydalanılması ve verilen hizmetlerin karşılığında alınacak ücretlerin, yapılacak tarifelerle saptanacağı; yapılmış olan tarifelerin Ulaştırma Bakanlığı'nın onayı ile yürürlüğe gireceği hükmü yer almış; aynı Kanunun 44 ncü maddesinde, Ulaştırma Bakanlığı'nın havaalanlarında yolcu ve yük trafiğinin ve her türlü hizmetlerin çağdaş sivil havacılık ilkelerine ve ülke çıkarlarına uygun bir biçimde yürütülmesi amacı ile gereken önlemleri almaya veya aldırmaya yetkili olduğu kurala bağlanmış olup, bu hükümle birlikte (işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükte bulunan ancak 01/11/2011 tarih ve 28102 (Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 26/09/2011 tarih ve 655 sayılı "Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin 1. maddesi ile yürürlükten kaldırılan) Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 3348 sayılı Kanunun 2 nci, (mülga)12 nci ve 35 nci maddelerine dayanılarak havaalanları yer hizmetlerinin uluslar arası seviyede yapılmasını sağlamak için uygulanacak usul ve esasları düzenlemek, hizmet türlerini belirlemek ve bu hizmetlerle ilgili ücret tarifelerini tespit etmek amacıyla, 28/08/1996 tarih ve 22741 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği çıkarılmıştır.

"Slot Uygulama Prensipleri Talimatı"nın 4. maddesinde, "Slot" teriminin, önceden belirlenmiş zaman dilimlerindeki uçuş taleplerinin slot koordinatörü tarafından değerlendirilerek, talep edilen veya talebe uygun olan en yakın iniş-kalkış seferi için havaalanı imkanlarının kullanım hakkını ifade ettiği belirtilmiş, 5. maddesinde de; Ülkemizde bulunan uçuş taleplerinin tamamının aynı anda karşılanamadığı havalimanı/meydanlarında mevcut kapasitenin en etkin ve verimli şekilde kullanılması amacıyla, slot uygulanan havalimanı/meydanlarında alınan slot zamanına göre konaklama yapan, tarifeli ve tarifesiz iç ve dış hatlarda sefer düzenleyen yerli ve yabancı tüm havayolu işletmelerine uygulanacağı kuralına yer verilmiştir.

İç Hat Konma ve Konaklama Tarifesi'nin 1. maddesinde; tarifenin, DHMİ tarafından işletilen hava alanlarını iç hat uçuş amacıyla kullanan Türk tescilli veya yabancı tescilli kiralık uçak kullanan yerli hava taşıyıcılarının hava araçlarına uygulanacak konma ve konaklama ve ek hizmetlere ilişkin tarifeyi ve uygulama esaslarını kapsayacağı belirtildikten sonra 2. maddesinde, Tarife Tablolarına yer verilmiş, Uygulama Esasları başlıklı 3. maddesinde, konma ve konaklama ücretlerinin, hava aracının "Tescil Belgesinde" kayıtlı olan azami kalkış ağırlığı üzerinden hesaplanacağı, hesaplamada ton kesirlerinin1000 kgolarak hesaba alınacağı, konaklamanın, hava aracının piste inişini izleyen ikinci saatten sonra başlayacağı ve motor çalıştırma izni verilmesiyle sona ereceği; bir konaklama ücretinin 24 saatlik süreyi kapsayacağı, 24 saatten az konaklamalarda 24 saat konaklama ücreti alınacağı, 24 saati geçen konaklamalarda işleyen her 24 saat için tablodaki ücretlerin alınacağı, konaklama süresinin 30 günü aşması durumunda konaklama ücretinin üç katı, 90 günü aşması durumunda ise beş katı ücret uygulanacağı, Slot uygulanmakta olan Hava Liman / Alanları ve uygulama tarihlerinin SHGM'nce yayınlanan "Slot Koordinasyonu Kitapçığında" belirtilmekte olduğu, yaz tarife döneminin (Mart ayının son Pazar günü başlayıp, Ekim ayının son haftası Cumartesi gününe kadar), kış tarife döneminin (Ekim ayının son Pazar Günü başlayıp, bir sonraki yılın Mart ayının son haftası Cumartesi gününe kadar) olan dönem olduğu; slota tabi uçuşlara ilişkin slot koordinasyon merkezince bildirilecek uyumsuzluklar hususunda yapılacak uygulamaların sayma suretiyle belirlendiği ve "Slotuna uygun gelen ve giden uçaklara sadece Tarifesindeki konaklama ücreti uygulanır. Slot almayan ya da slota uymayan uçaklara, Tarifesindeki konaklama ücretine ilaveten aşağıdaki zamlı konaklama ücreti uygulanır…" denildiği görülmüş; "Ücretlerin ödenmesi başlıklı 4.maddesinde ise, bu tarifede belirtilen ücretlerin tahakkuk ve fatura edilmesinde DHMİ Hasılat Yönergesi esasları, tahsilatlarda ise DHMİ Tahsilat Yönetmeliği esaslarının uygulanacağı belirtilmiştir.

Benzer düzenlemeler "Uluslararası Konma ve Konaklama Tarifesi"nde de yer almıştır.

Öte yandan, DHMİ Genel Müdürlüğünün, DHMİ Hâsılat Yönergesi ile kanun, tüzük, yönetmelik, protokol, tarife, karar ve uluslararası anlaşmalar çerçevesinde doğan alacaklarının takip, tahsil, taksitlendirme, erteleme, mahsup ve terkinlerinde uygulanacak usul ve esasların belirlenmesi amacıyla çıkarılan ve Yönetim Kurulunun 8.5.2001 gün ve 100 sayılı kararı ile kabul edilerek yürürlüğe giren "Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü Tahsilat Yönetmeliği"nin 11.maddesinde, kişi ve kuruluşlarca faturalara yapılan itirazların; tahakkuk ünitesi tarafından incelenerek (araştırmayı gerektirecek konular hariç) 15 gün içinde sonuçlandırılacağı ve sonucun, tahsilât ünitesine bildirileceği, tahakkuk birimlerince sonuçlandırılamayan itirazların ise Hâsılat Daire Başkanlığına intikal ettirileceği, Hâsılat Dairesi Başkanlığının, konu üzerinde çalışmasını tamamladıktan sonra, tahakkuk ve tahsilât ünitelerine gereği için bilgi vereceği, fatura tutarında düzeltme yapılması gerektiğinde madde 7'de belirtildiği gibi hareket edileceği hususuna yer verilmiş, "Son Ödeme Tarihinde Ödenmeyen Alacaklar İçin Yapılacak İşlemler" ise Yönetmeliğin 15 ila 20. maddelerinde yer almıştır.

Dosyanın incelenmesinden, davacı şirketin slot ihlali yaptığından bahisle Davalı İdare tarafından, 2009 yılı Uluslararası/İç Hat Konma ve Konaklama Tarifelerindeki Zamlı Konaklama Ücreti/Pist ve Parklama Cezası (slot cezası) düzenlemelerine istinaden yapılan tahsilat işleminin iptali ile 1.7.2009 gün ve 10813 numaralı faturada yer alan 2.400,00 TL zamlı konaklama ücretinin ödeme tarihinden itibaren işleyecek gecikme faizi ile birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Somut olay ve konuya ilişkin düzenlemeler bir bütün olarak irdelendiğinde; Ülkemizdeki havalimanlarının işletilmesi, meydan

kullanım taleplerinin değerlendirilmesi, verilen hizmetlerin karşılığında Ulaştırma Bakanlığı'nın onayı ile yürürlüğe giren tarife gereğince ücret alınması, verilen hizmetin ücretlendirilmesinde hangi esasların benimseneceği, meydan kullanımı esnasında bir kural ihlali yapılıp yapılmadığının değerlendirilmesi ve kullanıcı havayolunun eyleminin bir müeyyide gerektirip gerektirmediğine karar verilmesi yolundaki işlemlerin davalı İdare tarafından yürütüldüğü; hava trafiğinin artması sonucu, talebe uygun bir hizmet vermek ve hava liman hizmetlerini en verimli şekilde değerlendirmek üzere planlama safhasında varış/kalkış saatlerinin düzenlenmesini amaçlayan slot uygulaması ile ortaya çıkan zamlı konaklama ücretinin ise, konma ve konaklamanın hava yolu şirketlerince alınan slot saatleri (iniş-kalkış saatleri)içerisinde yapılmamasından kaynaklanan bir zamlı ücret uygulaması olduğu; bu bağlamda ceza olarak nitelendirilemeyeceği ancak, havayolu şirketine verilen ek bir hizmetin karşılığı da olmadığı gözetildiğinde; idarece kamu gücü kullanılarak tesis edilmiş bir işlem niteliğini taşımayan dava konusu fatura düzenlenmesi yolundaki işlemin, idare mahkemelerinde yargısal denetime tabi tutulamayacağı, uyuşmazlığın özel hukuk hükümleri çerçevesinde çözüme kavuşturulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı Yasa kapsamında görülmeyen uyuşmazlığın çözümünde adli yargı yerleri görevli olduğundan Bakırköy 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

S O N U Ç : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Bakırköy 4.Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 22.3.2011 gün ve E:2010/1296, K:2011/269 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 21.5.2012 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.